

E. du Perron Genootschap

EdPG-secr. C. van Schendel, Keizersgracht 802-III, 1017 ED Amsterdam
Telefoon: 020 622 43 22 Email: info@edpg.nl Website: www.edpg.nl

Nieuwsbrief 21 maart 2011 – Jaargang 18, nummer 1

Voorjaarsbijeenkomst 21 mei 2011

Op *zaterdag 21 mei* treffen we elkaar in het Letterkundig Museum, Prins Willem-Alexanderhof 5, Den Haag, tel. 070-3339666. Neem s.v.p. uw **Museumjaarkaart** mee!

Vóór onze bijeenkomst kunt u daar - naast de vaste tentoonstellingen *Het Pantheon* en de *Nationale Schrijversgalerij - Een literaire roadtrip: de reis, de roos, de schrijver en het verhaal* zien, over het bezoek van Aad Meinderts, directeur van het Letterkundig Museum, aan de graven van honderd Nederlandse auteurs, waaronder E. du Perron (zie ook: <http://www.youtube.com/watch?v=KE-M6lyW22c&feature=related>) en Menno ter Braak (<http://www.youtube.com/watch?v=V6fJ0FvyWBo>). Mogelijk zijn er ook andere actuele tentoonstellingen (zie www.letterkundigmuseum.nl).

Aanvang: 14.00 uur, ontvangst vanaf 13.30 uur.

Na de jaarvergadering (zie agenda hieronder) zijn er twee voordrachten met een Indisch karakter:

- **Gerard Termorshuizen**, kenner van de Indisch-Nederlandse pers, spreekt over '*E. du Perron als Indisch journalist (1919): een reactionair onder reactionairen*'. Op 27 mei verschijnt het tweede deel van zijn geschiedenis van de Indisch-Nederlandse pers 'Realisten en reactionairen (1905-1942)', zodat wij van de allernieuwste inzichten kunnen genieten;

- **Kees Snoek** belicht '*Du Perrons discours over identiteit in Het land van herkomst*'.

Een borrel besluit deze middag, waarbij introducés welkom zijn.

Concept-agenda Jaarvergadering 2011

1. Opening / Mededelingen / Ingekomen stukken
2. Jaarverslag 2010 van de voorzitter en lijnen naar de toekomst
3. Financieel jaarverslag 2010 / Begroting 2011
4. Bestuurssamenstelling (bestuursleden hebben volgens de Statuten een zittingstermijn van twee jaar en zijn steeds herkiesbaar)
5. Wat verder ter tafel komt / Rondvraag / Sluiting

Mededelingen van het bestuur

- Graag bevelen we bijgaande *Contributiebrief 2011* in uw aandacht aan.

- *n/f*, het blad van de Association des Néerlandistes de Belgique francophone et de France, nummer 9, met de artikelen van de Gistoux-conferentie is in november 2010 verschenen en toegestuurd aan de deelnemers aan de conferentie in Gistoux (mei 2008) en aan diegenen die zich voor aparte toezending hadden aangemeld. Het bevat artikelen van Manu van der Aa, Kees Snoek, Reinder Storm, Åsa Josefson, Sonja Vanderlinden en Michiel van Kempen. Mocht u dit nummer nog niet ontvangen hebben, geeft u dat dan s.v.p. door aan het secretariaat.

- Op 22 november jl. is de website www.mennoterbraak.nl gepresenteerd. Als donateur kan men de website die ook veel materiaal over E. du Perron bevat steunen: zie bijgaande brief.

- De omvangrijke Sjahrir brievenuitgave, bezorgd door Kees Snoek en uitgegeven door KITLV, verschijnt waarschijnlijk in het najaar van 2011. De gedigitaliseerde brieven van Sjahrir met bijlagen tellen 841.836 woorden. Daarbij komen minstens 1742 annotaties, die op dit moment 76.345 woorden tellen. Een biografische schets en een inleiding plus verantwoording zullen het geheel completeren.

- Ontvangt u de EDPG-Nieuwsbrief nog niet per mail en wilt u dat wel, geeft u dan s.v.p. uw *e-mail adres* door aan het secretariaat.

Verslag najaarsbijeenkomst 13 november 2010 in het Nationaal Archief, Den Haag

In het rustig gelegen Auditorium van het Nationaal Archief met fraai uitzicht op de herfstige binnentuin treffen zo'n dertien Du Perronliefhebbers elkaar. Kees Snoek opent de bijeenkomst en gedenkt kort de leden Herman Verhaar en Paul Voorhoeve die eerder dit jaar zijn overleden. Beiden waren vanaf het begin lid van het E. du Perron Genootschap. De scherpzinnige literatuurwetenschapper Herman Verhaar was lid van de redactie van de *Brieven van E. du Perron*, redacteur van het tijdschrift *Tirade* en kenner van het werk van Franz Kafka, over wie hij het boek *Franz Kafka, Of schrijven uit onmacht* heeft geschreven. Hij kon door zijn ziekte helaas geen bijeenkomsten bijwonen, maar voelde zich zeer betrokken bij het EDPG. Paul Voorhoeve werd in 1994 de eerste voorzitter van het genootschap en was op vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig. Na een carrière als neurofysioloog studeerde hij Frans en verdiepte zich in André Malraux; via hem kwam hij bij Du Perron terecht. In Franse tijdschriften verschenen diverse artikelen van zijn hand over Du Perron en Malraux, waarmee hij tot een select groepje van Du Perron-onderzoekers behoort die een bijdrage hebben geleverd aan de kennis omtrent Du Perron in Frankrijk.

In haar voordracht *Fred Batten en het Verzameld Werk en de Brieven van E. du Perron* vertelt Wilma Scheffers over de rol die de neerlandicus Fred Batten (1910-1980) gespeeld heeft bij het tot stand komen van deze omvangrijke uitgaven. Batten was een jongere bewonderaar en vriend van Du Perron. Bep du Perron, Hans Gomperts en hij vormden in 1954 de redactie van het *Verzameld werk*, dat in zes delen zou verschijnen. De eerste vijf delen verschenen snel (1955-56), maar deel 6 (1958) bleek te dik te worden, doordat Batten met grote speurzin allerlei artikelen opspoorde. Besloten werd tot een extra deel 7 met Indische geschriften en een inleiding, register en bibliografie. Batters (literatuur)wetenschappelijk uitgangspunt was: grote volledigheid en precisie. Dat leidde soms tot heftige discussies met uitgever Van Oorschot en de andere redactieleden. Hij pleitte bij voorbeeld voor opname van de replieken van Zentgraaff op Du Perrons polemieken met deze 'revolverjournalist'. Bep du Perron wilde die vuilspuiterij niet opnemen, Hans Gomperts wilde het wel, ten slotte gaf de familie Zentgraaff geen toestemming... Het resultaat van zulke soms zeer felle gedachtewisselingen was dat deel 7 in 1960-61 verscheen: met vrijwel alle door Batten voorgestelde zaken.

Na het succes van de uitgave van de 'Briefwisseling Menno ter Braak en E. du Perron 1930-40' (1962-67) werd begin jaren zeventig besloten tot uitgave van de (andere) 'Brieven van E. du Perron' (dl 1-7 verschenen in 1977-81). Fred Batten was een van de adviseurs van de redactie, die aanvankelijk bestond uit Piet Delen, Jaap Goedegebuure, H.A. Gomperts, J.H.W. Veenstra en Herman Verhaar. Toen Verhaar uit de redactie trad, werd hij opgevolgd door Paul van der Plank. Ronald Spoor en Louis Uding hebben uiteindelijk het werk van de redactie voortgezet. Geheel in Batters geest werd gekozen voor complete opname van de brieven. Na wisselingen in de redactie was Batten zo bezorgd over de onbetrouwbaarheid van de kopij voor deel 6 dat hij een brandbrief schreef met de dringende opwekking hier iets aan te doen. Door zijn overlijden begin 1980 maakte hij het verschijnen van dit en de volgende delen niet meer mee. Kenmerkend voor Fred Batten zijn diens grote betrokkenheid, kennis van zaken en volledige inzet bij deze grote uitgaven van het werk van E. du Perron, zijn literaire held.

Met een groepsfoto op het strand van Sestri Levante uit 1934 introduceert Kees Snoek de jonge, welgeschapen schrijver Dick Binnendijk (1902-1984) in zwempak. In zijn voordracht *Du Perron en Binnendijk, schaduwlopen van twee heren* zet hij uiteen dat deze vriend van Ter Braak en Marsman jarenlang een ontmoeting met Du Perron uit de weg ging en vice versa. Kwam dit door de befaamde retrospectieve jaloezie van Du Perron jegens mannen met wie Bep de Roos, zijn echtgenote vanaf 1932, eerder bevriend was geweest? Aan de hand van met luid gelach beluisterde brieffragmenten van beide heren over elkaar – met aanduidingen als 'Quatschkwibus' en 'Kitschvent' – wordt aannemelijk dat ze elkaar al vanaf 1930 niet goed konden lijden. Ter Braak en Du Perron hadden luide kritiek op de door Binnendijk samengestelde poëziebloemlezing *Prisma* (1930) die met de nadruk op 'schoonheid' en 'vorm' niet aan de Forumcriteria voor 'vent' voldeed. Bovendien vond Du Perron Binnendijk in zijn eigen gedichten een epigoon van Marsman. Binnendijk was, net als sommige andere Nederlandse schrijvers, afkerig van Du Perron vanwege zijn felle polemische toon, hij had er geen behoefte aan om als Kop van Jut te dienen. In 1932 schreef Du Perron echter een brief aan Binnendijk om te voorkomen dat zijn huwelijk met Bep het verlies van haar vriendschap met Binnendijk zou betekenen. Dit leidde niet tot een ontmoeting. Later schreef Du Perron in Indië met waardering over Binnendijks bundel *Onvoltooid verleden* en in 1939 waren beiden op het afscheidsfeestje van Adriaan van der Veen. Zouden ze elkaar daar begroet hebben? Dat lijkt niet onmogelijk. De felle kritiek uit 1930 lag inmiddels ver achter ze en van de door sommigen vermoede jaloezie was nooit sprake geweest.

Met een goed glas wijn besluiten we deze bijeenkomst, die duidelijk maakt dat grote passies en felle tegenstellingen horen bij de literatuur en haar beoefenaars of dienaars. CvS

Publicaties

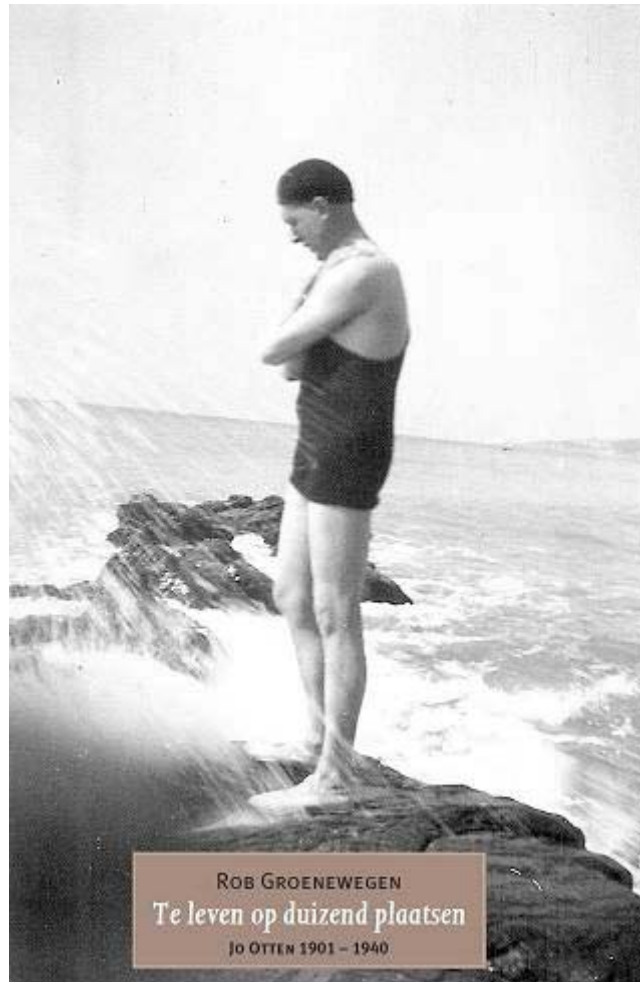
- Gerard Termorshuizen, 'Kleurloosheid is mij een gruwel'. De vileine pen van Karel Wybrands. Een schrijver pur sang. *De Parelduiker* 16(2011) 1, p.77-92.

Varia

- De nrs 22-24 in Nieuwsbrief 400 (9 maart 2011) van Antiquariaat Fokas Holthuis (zie www.fokas.nl) bevatten interessante Du Perroniana.

Promotie Rob Groenewegen

Op 29 september a.s. promoveert Rob Groenewegen aan de Universiteit Leiden op het proefschrift '*Te leven op duizend plaatsen. Jo Otten 1901-1940*'. De handelseditie verschijnt bij uitgeverij In De Knipscheer (832 p., ill., ISBN 978-90-6265-665-3:ca. € 45,00). Zie www.indeknipscheer.com.

De Rotterdamse schrijver Jo Otten zocht tijdens het interbellum naar erkenning, maar moest vanuit de kantlijn van de literatuur machteloos toezien hoe zijn medestrevers, onder wie de essayist en criticus Menno ter Braak, de dienst uitmaakten. Dit boek schetst Ottens ontwikkelingsgang. Het is het tragische verhaal van een hypersensitieve intellectueel die zichzelf isoleerde van zijn tijdgenoten door zijn emoties te etaleren en zich in woord en gebaar te verzetten tegen de wetmatigheden die hem hinderden in zijn geestelijke bewegingsvrijheid.

Het gevoel en de verbeelding, het verstand en de werkelijkheid: het zijn de belangrijkste thema's in dit boek. In het zicht van een nieuwe wereldoorlog trachtte Otten een geschikte balans te vinden tussen deze ongelijksoortige grootheden, waarbij hij zich liet leiden door angst. Van dit proces deed hij onder meer verslag in zijn caleidoscopische novelle *Bed en wereld* (1932) en het theoretische supplement, het modernistische essay *Mobiliteit en revolutie* (1932), dat als bijlage in dit boek is opgenomen.

Literatuur, architectuur, studentenleven, film, politiek en filosofie komen samen in deze biografie, waarin tevens een beeld wordt geschetst van het literaire leven van Rotterdam tijdens het interbellum. Als uniek document is aan dit boek een causerie toegevoegd van de Rotterdamse journalist-schrijver Ben Stroman (1902-1985), die in 1940 zijn licht liet schijnen over de 'letterkundige schimmels en kasplanten' van de Maasstad.

«Jo Otten was een romanticus uit Rotterdam. Het lijkt een contradictio in terminis, maar die karakterisering geeft precies de sfeer van de man en zijn tijd weer: dynamisch, controversieel. Otten was een eenzaat, een rusteloze reiziger, een gekweld mens. Verlegen en stoutmoedig, ambitieus en arrogant, talentvol en maar half geslaagd als schrijver, een persoonlijkheid waar je niet makkelijk de vinger achter krijgt. Juist doordat er over hem weinig of geen voorgekookte kennis bestaat, lezen we zijn biografie met de onbevangenheid die garant staat voor verrassingen. Het interbellum, dat we zo goed kennen via de mannen van Forum en al wat er over hen is geschreven, krijgt diepte in de uitstekende biografie van Jo Otten door Rob Groenewegen.» - Nelleke Noordervliet